УДК 378.14

Якість професійної освіти в контексті викликів сьогодення (на прикладі підготовки майбутніх фахівців залізничного транспорту)

Маланюк Наталія Михайлівна

Анотація

У статті розкрито сутність дефініції «якість освіти». Проаналізовано сутність якості освіти, виходячи з концептуальних засад реформування професійної освіти. Компонентами сучасної професійної освіти є децентралізація управління та фінансування; соціальне партнерство у сфері професійної освіти і навчання та ринок праці; якість професійної освіти. Побудовано та обґрунтовано модель системи підготовки фахівців залізничного транспорту. Проаналізовано проблему якості освіти в глобальному загальноєвропейському вимірі. Розглянуто та досліджено основні складові якості освіти. Побудовано та обґрунтовано структуру дефініції «якість освіти».

Ключові слова: якість освіти; професійна підготовка; моніторинг; кваліметрія; фахова передвища освіта.

Submitted:
23 October 2020
Accepted:
05 November 2020
Published online:
23 November 2020

© N. Malanyuk

This work is
licensed under a
"[CC BY 4.0](#)" license.

21

The quality of professional education in the context of today's challenges (the example of future railway transport specialists education)

Nataliia Malanyuk

Abstract

The article reveals the essence of the definition of "quality of education". The essence of notion is analyzed, based on the conceptual foundations of professional education reform. The components of modern professional education are decentralization of management and funding; social partnership in the field of professional education and training and the labor market; quality of professional education. The system model of railway transport specialists education is built and substantiated.

The problem of education quality in global European dimension is analyzed. The quality of education today is seen as a process and as a result. On the one hand, the "quality of education" is a process that meets human needs for knowledge and demands of society. On the other hand, "quality of education" is the result of educational institutions activities which allows to assess the level of pupils, students (future specialists) education in accordance with the requirements of educational standards, curricula, etc.

The necessary steps to be taken to ensure the quality of higher (professional higher) education are considered and analyzed. The main components of the quality of education are considered and studied. The structure of the definition of "quality of education" is built and substantiated from the standpoint of a systematic approach. The role of monitoring the quality of education is revealed and their functions in professional training and in the educational process are singled out: ascertaining, controlling, strategic.

The essence of qualimetry as a science is revealed, which allows to quantify the quality of objects, things, processes, phenomena. The principles of qualimetric science (quality as a synthesis of properties of the studied object or phenomenon; satisfaction of specific needs of an individual or society; degree of satisfaction of needs; specific units of measurement; absolute indicators from experimental results; calculation of relative indicators; weighting factor of each property of the studied object or process, comprehensive quantitative quality assessment).

Analysis of the qualimetric model for assessing the quality of education in college was built and carried out (on the example of the Kyiv College of Transport Infrastructure).

Keywords: quality of education; professional training; monitoring; qualimetry; professional higher education.

ВСТУП

Постановка проблеми

Євроінтеграційні та глобалізаційні процеси в науці та техніці здійснюють впливи на освіту як суспільну інституцію. Зміна освітньої парадигми із знанневої на компетентнісну породжують потребу в модернізації та вдосконаленні системи фахової передвищої та вищої освіти в умовах неперервності відповідно до вимог суспільства та часу. Знання перестають бути результатом в абсолютизованій формі, а стають певним дороговказом для здобуття інших, нових знань у світлі стрімкої мінливості інформаційних потоків та збільшених їх об'ємів.

Метою професійної підготовки майбутніх фахівців у XXI столітті є конкурентоспроможний фахівець, що володіє низкою загальних та спеціальних компетенцій, які формують його компетентність, а також сформованими особистісно-професійними якостями, які є визначальними для ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності. Підписання Болонської конвенції стало кроком вперед для створення загальноєвропейських освітніх стандартів та вимагає покращення якості професійної підготовки на всіх рівнях неперервної освіти.

Вирішення проблеми якості освіти є важливим для суспільства, оскільки від результатів залежить спроможність фахівців до виконання професійних обов'язків на достатньому та високому рівні в умовах підвищеної конкурентності та мобільності кадрів. Тому дана проблема є актуальною та потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання якості освіти знайшло своє відображення на загальнодержавному рівні в Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту»,

Національній доктрині розвитку освіти, Стратегії розвитку освіти (до 2021 року), в освітніх стандартах тощо.

Проблемам якості освіти присвячено дослідження науковців В. Андрущенка, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кременя, В. Малафіїка та інших. Академік В. Андрущенко акцентує увагу на тому, що «від якості освіти вже сьогодні багато в чому залежить місце країни і народу у міжнародному поділі праці» ([Андрущенко, 2006, с. 461](#)). Дослідники О. Корольок та О. Вознюк (2011) підкреслюють, що якість освіти відображає якість суспільного життя. Автори наголошують, що освітній стандарт є центральною складовою якості освіти, при чому освітній стандарт має таке складові: стандарт можливості навчання, стандарт змісту навчання, стандарт навчальних досягнень ([Корольок & Вознюк, 2011, с. 335](#)).

Таким чином, органічна єдність трьох складових освітнього стандарту є тим підґрунтям для кожної особистості здійснити вибір власного стандарту, який буде відповідати її конкретним потребам, задаткам, індивідуальним особливостям.

Вчена Т. Лукіна вважає, що є два підходи до тлумачення сутності поняття «якість освіти»: нормативний та управлінський ([Лукіна, 2011](#)). Нормативний підхід – якість розглядається як задоволення потреб, стандартів тощо, які регламентують діяльність закладів вищої освіти. Управлінський підхід – як процес управління якістю освіти, а також к результат.

Німецькі науковці зауважують, що якість – це «термін з багатьма змінними» ([Gaylor et al., 2015](#)). Автори зауважують, що вимоги та очікування щодо якості професійної підготовки змінюються через зміни у сферах праці та освіти. Це означає, що стандарти якості освіти та процеси їх розробки повинні щоразу перебудовуватися.

Вчений Д. Беннет (США) зауважує, що єдиною мірою, за якою можна оцінити якість освіти (коледжу чи університету), є додана «вартість» (цінність). Вона полягає у різниці вимірювань розвитку досягнень студентів за період навчання в закладі вищої освіти (вимірюється шляхом знаходження різниці між досягненнями вкінці навчання та на початку) ([Bennett, 2001](#)).

Науковець Г. Клімова розглядає дефініцію «якість освіти» як багатоаспектну, в контексті вищої освіти (фахової передвищої освіти) набуває таких відтінків:

- вимоги сторін, що мають інтерес в діяльності закладу освіти;
- якість галузі дослідження, що потребує оцінювання;
- історичні характеристики етапу, протягом якого здійснювалася оцінка ([Клімова, 2016](#)).

Проблема підвищення якості освіти в XXI столітті стала міждержавною, тому дослідники галузі освіти європейських країн в межах проєкту «Стратегічні показники вищої освіти у XXI столітті» (ЮНЕСКО) виокремили такі підходи до розгляду поняття «якість вищої освіти»:

- якість вищої освіти як імідж;
- якість вищої освіти як стандарт;
- якість вищої освіти як задоволення потреб;
- якість вищої освіти як вдосконалення ([Гарантии качества высшего образования, 2014](#)).

Дослідники О. Галус та Б. Крищук звертають увагу на те, що «підвищення якості освіти, орієнтованої на формування конкурентоспроможного фахівця нового типу, що володіє спектром компетенцій, адекватних запитам ринку праці, є однією із актуальних проблем не лише національної системи освіти, але й всього світового освітнього товариства» ([Галус & Крищук, 2017](#)).

Проте проблема якості освіти залишається актуальною та потребує досліджень на різних ступенях неперервної професійної освіти.

Мета статті

Розкриття сутності дефініції «якість професійної освіти» та пошуки шляхів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців залізничного транспорту.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Феномен якості наділений універсальністю та міждисциплінарністю. Тому науковці рекомендують здійснювати його теоретичний аналіз на гносеологічному (категоріальному), емпіричному (реалізація мисленнєвих процесів на практиці) та науково-теоретичному (відтворення особливостей конкретної науки) рівнях.

Якість освіти може бути оцінена як процес та як результат. Так «якість освіти» - процес, що сприяє задоволенню потреби особистості в пізнанні; «якість освіти» - результат діяльності закладів освіти (вищої, фахової передвищої), що сприяє співвідношенню рівня підготовки студентів-майбутніх фахівців із вимогами освітніх стандартів, що затверджені на кожному рівні неперервної професійної освіти.

Дослідник Ю. Якименко констатує, що питання забезпечення якості освіти є «однією з головних умов мобільності, сумісності та привабливості системи вищої освіти будь-якої країни, головною складовою престижу вищого навчального закладу» ([Якименко, 2013](#)). Науковець переконаний, що з метою забезпечення якості вищої освіти потрібно:

- ресурси (людські, матеріальні, інформаційні та інші);
- організація освітнього процесу в закладах освіти у відповідності до вимог та потреб сучасності;
- контроль (діяльності та якості професійної підготовки на кожному рівні неперервної професійної освіти).

Ми поділяємо думки Ю. Якименка та вважаємо, що потрібна реалізація комплексного підходу до проблеми оцінки якості професійної освіти.

Вчений В. Ніколаєвський складовими якості освіти вважає такі: професіоналізм викладачів; організаційно-методичне забезпечення; система контролю (оцінка викладання та оцінка знань студентів); новітні технології в освітньому процесі; науково-дослідна діяльність (викладачів та студентів); матеріально-технічне забезпечення (на достатньому рівні); сучасна наукова та навчальна література; матеріали досліджень з різних галузей; формування необхідних якостей у майбутніх фахівців; самостійна діяльність студентів; міжнародна співпраця ([Ніколаєвський, 2012](#)).

Починаючи з 2004 року і до тепер науковці Європи працюють над шляхами забезпечення якості освіти відповідно до оновлених та вдосконалених Стандартів (в рамках співпраці Європейської комісії, Європейської мережі забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейської асоціації університетів, Національного союзу студентів Європи, Європейської асоціації закладів вищої освіти). Їх спільним прогресом у вирішенні даної проблеми є:

- рекомендації щодо освітніх стандартів (внутрішня та зовнішня складові якості);
- розробка підходів до забезпечення якості ([Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, 2006, с. 5-15](#)).

В освіті сьогодні відсутня єдина система моніторингу якості освіти. Показники діяльності ЗВО, показники навчальної діяльності студентів із окремих дисциплін не можуть розкрити всі аспекти якості сучасної освіти, її співмірність із європейською освітою. Кожен освітній процес має своїми компонентами дві складові: мета і результат. Тому можна говорити про якість освіти в контексті на скільки отриманий результат відповідає поставленій наперед меті.

У радянські часи та період становлення незалежної України «якість освіти» розглядалась лише через призму якості знань учнів / студентів (засвоєння навчального матеріалу з кожної дисципліни окремо). Проте в останнє десятиліття активно обговорюється положення про те, що «освіта не дорівнює сумі знань». Тому якість освіти розглядають не як одиничне поняття, а як системне утворення. На [рис. 1](#) подано наше бачення структури дефініції «якість освіти» в контексті системного підходу, на якій «якість освіти» представлена як тріада «якість діяльності закладу – якість діяльності суб'єкта (студента) – результат (освітньої діяльності)».

Із входженням України в Європейський освітній простір, якість освіти повинна базуватися на таких принципах:

- доцільність (відповідність до запитів суспільства та конкретної особистості);
- співставленість (різноманітних освітніх програм; їх сумісність);
- зрозумілість (як процесу навчання, так і результату; прозорість системи);

- мобільність (гнучкість – оперативно реагувати на вимоги часу);
- конкурентоспроможність (випускників на ринку праці як державного, так і міжнародного значення) ([Gonzalez, Isaacs, Sticchi-Damiani, & Wagenaar, 2007](#)).

*Ukr. J. of Educ.
Stud. and Inf.
Technol.*
2020, 8(4)

26

Рис. 1. Структура дефініції «якість освіти» з позиції системного підходу

На [рис. 1](#) дефініція «якість освіти» розглянута як система: єдність трьох складових – якість діяльності закладу освіти, якість діяльності суб'єкта (студента), якість як результат. Відповідно вимог, які ставляться до системи, описані складові перебувають у зв'язках між собою та взаємовпливах.

З метою вивчення стану освіти в цілому (або в конкретному закладі) необхідно проводити моніторинги якості освіти. Моніторинг якості освіти має декілька функцій: - констатуючу (дослідження стану якості навчальних досягнень студентів з певної дисципліни; вивчення стану працевлаштованості випускників ЗВО тощо);

- контролюючу (визначення відповідності наданих освітніх послуг, передбачених Освітнім стандартам, що відповідають кожному кваліфікаційному рівню);

- стратегічну (дослідження впливів зовнішніх і внутрішніх факторів на якість освітньої підготовки; стратегічні перетворення в системі освіти з

метою виведення останньої на рівень, здатний в більшій мірі задовольнити потреби сьогодення та ін.). Важливим завданням є створення єдиної системи моніторингу якості освіти, що буде базуватися на таких принципах: системність, відповідність, прозорість. Результати моніторингу якості освіти повинні стати підґрунтям для стратегічного реформування системи освіти України, вивести її на якісно новий рівень – відповідно до системи освіти європейських країн.

В Європі з метою підвищення ефективності освіти стало впровадження системи забезпечення якості освіти ([Гупан, Пометун, & Сущенко, 2009, с. 25](#)). Тривалий час якісна освіта вважалась деякою константою, яку можна було отримати, якщо до освітнього процесу застосовувати найкращі новітні освітні технології та підходи, перевірені педагогічною наукою та практикою. Проте бурхливий інформаційно-технологічний світ ставить низку викликів перед сучасною освітою. Тому для того, щоб відповідати запитам суспільства, освіта повинна змінюватися разом із мінливим світом. У світовій практиці десятиліттями науковці працюють над вирішенням цієї проблеми в таких напрямках: удосконалення змісту освіти; систематичне підвищення професійного рівня викладачів; розширення повноважень закладів освіти ([Гупан, Пометун, & Сущенко, 2009](#)).

На початку 90-х років педагоги Європи сформували так званий комплексний підхід до розвитку освіти (концепції та теорії, ролі та зобов'язання, види діяльності та взаємодії), що отримав назву «Забезпечення якості освіти». Фахівці Ради Європи з питань освіти та ЮНЕСКО розробили систему забезпечення якості освіти, а також підготували відповідний методичний посібник, який перекладений різними мовами (в тому числі й українською). Основний принцип запропонованої системи – відповідальність за поліпшення якості освіти несуть самі учасники освітнього процесу (адміністрація закладу, викладачі, студенти, батьки студентів тощо).

В Україні у другому десятилітті ХХІ століття відбувається певний занепад професійної (професійно-технічної) освіти. Цьому є низка причин:

- всі «хочуть» здобути вищу освіту, але не всі розуміють, навіщо це їм;
- хибне переконання, що фахівці з професійною освітою отримують меншу заробітну платню, ніж фахівці з вищою освітою;
- невикористання можливостей професійної освіти як щабля у здобуванні вищої освіти (система «коледж - університет»);
- рівні вимоги для вступників до ЗВО I-II та III-IV рівнів акредитації (бал ЗНО);
- рівні вимоги до складання ЗНО профільними загальноосвітніми закладами (ліцеї, гімназії) та закладами професійної освіти.

Якість освіти у професійних закладах (коледжах) не може вимірюватися лише кількістю призових місць на предметних олімпіадах. Вступники до коледжів часто мають середні бали (середній рівень навчальних

досягнень із більшості освітніх дисциплін). У коледжах про якість освіти варто говорити з таких позицій:

1. Кількість студентів, що успішно склали ЗНО (хоча б на прохідний бал).
2. Кількість студентів-випускників, що працюють за спеціальністю.
3. Кількість студентів-випускників, що продовжили навчання у ЗВО III-IV рівнів акредитації.

Одним із методів дослідження якості освіти (вищої освіти, професійної освіти) є кваліметричний. Кваліметрія – наука, що вивчає методологію комплексних кількісних оцінок якості будь-яких об'єктів (предметів, процесів) ([Єльнікова, 2016](#)).

Кваліметрію поділяють на теоретичну та прикладну. Теоретична кваліметрія досліджує загальні закономірності, а також математичні моделі, абстраговані від конкретних об'єктів, але пов'язані з оцінкою якості. На відміну від теоретичної, прикладна кваліметрія займається розробкою методів та способів кількісної оцінки якості конкретного об'єкту дослідження. Науковець Г. Єльнікова наголошує, що на сучасному етапі розвитку педагогічної науки розвивається й педагогічна кваліметрія – «міждисциплінарна наука, яка поєднує в собі педагогіку, математику, загальну кваліметрію, соціологію, кібернетику тощо» ([Єльнікова, 2016](#)).

Кваліметрична модель може бути розроблена, базуючись на основних принципах кваліметрії:

1. Дефініція «якість» як складне системне утворення об'єкту. Якість як синтез властивостей чогось (в нашому випадку освіти) для задоволення потреб особистості, суспільства, ринку праці. В моделі за це відповідають параметри та фактори.

2. Придатність чогось до використання вираховується з точки зору задоволення конкретних потреб (особистості, суспільства).

Побудова ієрархічної структури, в якій на найнижчому рівні знаходяться прості властивості об'єкта, з кожним наступним рівнем властивості ускладнюються. Кожен фактор являє собою набір простих властивостей (критерії).

3. Ступінь задоволення потреб суспільства визначає «придатність» конкретного продукту.

Науковець Г. Дмитренко співвідносить категорії «ступінь» та «рівень» (зіставлення отриманих результатів із стандартом якості автор вважає ступенем задоволення потреб суспільства) ([Дмитренко, 2007](#)).

4. Окремі властивості можуть бути виміряні за допомогою специфічних одиниць вимірювання.

5. Значення абсолютних показників беруться із результатів експериментів (фізичних, експертних вимірювань, побудов аналітичних моделей тощо).

6. Крім абсолютного показника P_i кожна проста (складна) властивість може бути охарактеризована за допомогою відносного показника K_i : $K_i = f(P_i, P_{iEt})$, де P_{iEt} – еталонний абсолютний показник, що вибирається

з урахуванням потреб та ресурсних затрат суспільства і має відносний характер:

- «не задовольняє» - 0,00;
- «задовольняє менше, ніж на 50%» - 0,25;
- «задовольняє на 50%» - 0,50;
- «задовольняє більше, ніж на 50%» - 0,75;
- «задовольняє на 100%» - 1,00.

7. Кожна властивість (проста й складна), окрім абсолютного та відносного показників, характеризується своєю вагомістю – коефіцієнтом вагомості – M_i (кожен фактор та критерій має свою вагу $0 \leq M_i \leq 1$).

8. Комплексна кількісна оцінка якості дорівнює середньозваженій арифметичній залежності:

$K_d = M_1 \cdot K_1 + M_2 \cdot K_2 + \dots + M_n \cdot K_n$, де n – здебільшого дорівнює 5 (5 компонентів, 5-бальна шкала).

Також комплексна кількісна оцінка якості K може бути подана як функція: $K = f(K_i, M_i, V_i)$, де K_i – відносний показник, M_i – коефіцієнт вагомості, V_i – рівні реалізації ([Хлебнікова, 2011](#)).

Кваліметрична модель оцінки якості освіти в коледжі (Київському коледжі транспортної інфраструктури), побудована за ідеями Т. Хлебнікової, подана в [табл. 1](#).

Таблиця 1. Кваліметрична модель оцінки якості освіти в коледжі (Київський коледж транспортної інфраструктури)

Параметр (Р)	Вагомість	Фактор (F)	Вагомість	Критерії (рівні реалізації) (v)	Вагомість
1. Нормативно-правове забезпечення; система управління підготовкою фахівців	0,1	1. Концептуальне забезпечення та розвиток відділень (циклових комісій).	0,5	1. Наявність:	
				- статуту коледжу, відповідних положень;	0,25
				- концепцій та положень про підготовку молодших бакалаврів у відповідності до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», проекту Міністерства освіти та науки України «Сучасна професійна освіта», «Національній доктрині розвитку освіти в Україні в ХХІ столітті»;	0,25
				- нормативні документи, що регламентують діяльність студентського самоврядування;	0,25
				- концепції розвитку коледжу.	0,25
		2. Розвиток системи управління з	0,5	2. Результати акредитації та ліцензування спеціальностей та закладу в цілому.	0,4

		підготовки фахівців		3. Наявність ресурсного забезпечення системи управління підготовкою студентів.	0,3
				4. Розробка інформаційного забезпечення управління в системі «Директор (заступник директора) – відділення – циклові комісії»	0,3
2. Формування та розвиток науково-методичного потенціалу коледжу	0,13	3. Підбір науково-педагогічного персоналу, його якісний склад.	0,35	5. Відповідність кадрового складу критеріям та вимогам щодо акредитації спеціальностей, закладу.	0,5
				6. Наявність плану розвитку кадрового забезпечення та його якості (підвищення кваліфікації)	0,5
		4. Заходи адміністрації коледжу щодо зміцнення якісного складу науково-педагогічного персоналу.	0,35	7. Наявність у циклових комісій планів підвищення кваліфікації та стажування, неперервної освіти та їх якості.	0,4
				8. Відповідність змісту, форм, методів науково-методичних семінарів коледжу, відділень, циклових комісій вимогам підвищення науково-методичного рівня та професійної майстерності викладачів.	0,6
		5. Підвищення кваліфікації та професійної майстерності викладачів.	0,3	9. Наявність системи аналізу якості роботи викладачів та надання їм професійної допомоги.	1,0
3. Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу	0,13	6. Навчально-матеріальна база	0,6	10. Відповідність матеріально-технічної бази вимогам щодо акредитації спеціальностей.	0,28
				11. Наявність навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень та інших приміщень, їх відповідність нормативним вимогам.	0,25
				12. Якість діяльності кабінетів у відповідності з нормативними вимогами.	0,25
				13. Наявність комп'ютерного забезпечення навчання студентів, мультимедійних	0,22

				засобів навчання.	
		7. Збереження майна коледжу	0,4	14. Раціональне використання приміщень коледжу. 15. Стан збереження приміщень, меблів, обладнання.	0,6 0,4
4. Навчально-методичне забезпечення	0,12	8. Наявність базового навчально-методичного забезпечення	0,2	16. Наявність: - ОКХ та якість їх варіативних частин; - ОПП та її якість; - навчальних планів та їх якість; - матеріалів державної діагностики якості підготовки фахівців.	0,25 0,25 0,25 0,25
		9. Наявність навчально-методичного забезпечення для кожної дисципліни	0,2	17. Наявність та якість: - робочих програм; - планів семінарських, практичних занять; - завдань для лабораторних та самостійних робіт студентів; - індивідуальних навчально-дослідних завдань.	0,2 0,2 0,2 0,2
		10. Забезпечення щодо написання дипломних робіт (проектів)	0,2	18. Наявність у кабінетах роздрукованих текстів лекцій та на електронних носіях.	0,2
				19. Наявність тематики дипломних робіт, їх відповідність напрямку підготовки фахівців.	0,5
				20. Наявність методичних рекомендацій (вказівок) щодо написання дипломних робіт.	0,5
		11. Програмно-методичне забезпечення виробничої практики	0,2	21. Наявність та якість програми виробничої практики.	0,5
				22. Забезпечення проходження практики методико-виробничими рекомендаціями.	0,5
		12. Методичне забезпечення контрольно-аналітичної діяльності	0,2	23. Наявність та якість методичних вказівок і тематики ККР.	0,5
				24. Наявність пакетів контрольних завдань поточного, підсумкового контролю та для комплексної перевірки знань з дисциплін	0,5

				фахової підготовки.	
5. Організація освітнього процесу	0,11	13. Моделювання процесу підготовки фахівців	0,16	25. Система профорієнтаційної роботи та відбору абітурієнтів на навчання.	0,35
				26. Розробка структурно-логічної схеми підготовки фахівців для кожної спеціальності.	0,25
				27. Дотримання організаційних та нормативних вимог щодо державної атестації спеціальностей.	0,4
		14. Організація теоретичних занять	0,17	28. Дотримання принципів навчання при організації аудиторних (теоретичних) занять.	0,4
				29. Впровадження інноваційних педагогічних технологій та нестандартних форм занять.	0,6
		15. Організація практичної підготовки	0,18	30. Дотримання практичної спрямованості усіх форм занять.	0,3
				31. Дотримання вимог ОКХ щодо формування практичних умінь (компетенцій).	0,4
				32. Якість виконання програм виробничої практики.	0,3
		16. Організація розвитку творчого потенціалу студентів	0,2	33. Організація науково-дослідної діяльності студентів.	0,5
				34. Дотримання положень особистісно-орієнтованого навчання до визначення творчих завдань студентам.	0,3
				35. Наявність конкурсних робіт студентів (участь в конкурсах тощо).	0,2
		17. Рівень організації методичної (педагогічної) підтримки самостійної навчальної діяльності студентів	0,18	36. Забезпечення умов для самостійної роботи студентів (бібліотека, Інтернет).	0,4
				37. Раціональне використання індивідуальних занять, консультацій в організації самостійної роботи.	0,3
				38. Дотримання нормативних вимог щодо часового та	0,3

змістового співвідношення між аудиторними та самостійними заняттями.

*Ukr. J. of Educ.
Stud. and Inf.
Technol.*
2020, 8(4)

18. Контроль якості підготовки студентів	0,11			39. Наявність моніторингу процесу та результатів навчання.	0,3
				40. Наявність критеріїв оцінки навчальних досягнень студентів для всіх видів діяльності у відповідності до чинних норм та вимог.	0,2
				41. Якість організації контролю підготовки фахівців.	0,3
				42. Мінімізація розбіжності між оцінками викладачів та експертів з дипломних робіт та звітів про практику.	0,2
6. Інформаційне забезпечення підготовки фахівців	0,1	19. Забезпечення студентів навчальною та навчально-методичною літературою	1,0	43. Забезпечення студентів підручниками, навчальними посібниками, що знаходяться в бібліотеці коледжу.	0,4
				44. Робота циклових комісій по створенню навчальних посібників та методичних рекомендацій.	0,2
				45. Якість інформаційного забезпечення кабінетів коледжу.	0,2
				46. Рівень стимулювання та мотивування викладачами роботи студентів у читальному залі бібліотеки коледжу.	0,2
7. Результативність теоретичної та практичної підготовки	0,11	20. Рівень загально-професійних знань: - загальноосвітні дисципліни; - фахові теоретичні знання.	0,4	47. Знання:	
				- гуманітарні дисципліни;	0,3
				- природничо-математичні дисципліни;	0,3
				- фахові дисципліни.	0,4
		21. Компетентність (професійна компетентність)	0,6	48. Компетенції:	
				- загальні;	0,3
				- спеціальні;	0,3
				- професійні (фахові).	0,4
8. Стан працевлаштування, соціальної та фахової	0,11	22. Рівень готовності випускників до професійної	0,5	49. Позитивні відгуки ПАТ «УкрЗалізниця» та її підрозділів про роботу випускників.	0,5

адаптації випускників		діяльності.			
		23. Рівень готовності випускників до продовження навчання в університетах	0,5	50. Кількість(відсоток) випускників, які продовжують навчання в закладах вищої освіти III-IV рівнів акредитації.	0,5
9. Організація взаємодії коледж-університет (університети), а також з іншими установами (освітні та бізнес)	0,09	24. Система взаємодії між установами: коледж-університет; коледж-освітні заклади; коледж-бізнес-установи.	0,5	51. Співпраця ККТІ та ДЕТУТ щодо організації освітніх процесів в умовах неперервної професійної освіти.	0,4
				52. Співпраця ККТІ та «УкрЗалізниця».	0,4
				53. Співпраця ККТІ з іншими коледжами та бізнес-установами.	0,2
		25. Діяльність коледжу щодо організації набору студентів.	0,5	54. Профорієнтаційна робота в загальноосвітніх закладах України.	0,6
				55. Профорієнтаційна робота на виробництві (для випускників ПТУ).	0,4

При побудові даної кваліметричної моделі ми враховували:

2. Вагомість M_i є функцією від P_i , F_k , V_{ik} , при чому $\sum M(P_i)=1$; $\sum M(F_k)=1$; $\sum M(V_{ik})=1$; i – кількість параметрів; k – кількість факторів, що відповідають деякому параметру; ik – виражає кількість критеріїв (рівнів), що відповідають деякому фактору.

Дана кваліметрична модель дозволяє на теоретичному рівні досліджувати закономірності, що в сукупності впливають на якість освіти, що здійснює заклад вищої освіти. Також вона дозволяє практично кількісно оцінити якість окремо визначених показників та їх сукупності.

Кваліметрична модель дозволяє оцінити якість освіти в закладі за обраними параметрами, факторами, критеріями. Загальна оцінка якості освіти (професійної підготовки) буде виражатися сумою параметрів, при чому

- якщо $0 < P_{\text{заг}} \leq 0,5$ – недостатній (критичний) рівень;
- $0,5 < P_{\text{заг}} \leq 0,75$ – достатній (допустимий) рівень;
- $0,75 < P_{\text{заг}} \leq 1$ – оптимальний рівень (за Т. Хлебніковою).

Відповідно до даних таблиці 1 (кваліметричної моделі) сума параметрів $P_{\text{заг}}=1$ – свідчить про те, що якість освітньої діяльності в коледжі відбувається на оптимальному рівні.

За тим же підходом можна оцінити якість за кожним обраним параметром (як сума факторів), а також по кожному фактору (як сума критеріїв). У побудованій нами моделі сума за кожним параметром та за кожним критерієм дорівнює 1, що свідчить про оптимальний рівень діяльності коледжу за всіма параметрами, факторами, критеріями.

*Ukr. J. of Educ.
Stud. and Inf.
Technol.*
2020, 8(4)

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

35

Проблема якості освіти – актуальна педагогічна та освітня проблема, яку потрібно розглядати на різних рівнях: в межах одного закладу; в межах країни; загальноєвропейському (загальносвітовому). Створення європейського освітнього простору, асоціація з ЄС, безвізовий режим з країнами ЄС – передумови для пошуків шляхів підвищення якості вищої (фахової передвищої) освіти. Розробка єдиних стандартів до оцінки якості освіти (як процесу та як результату) – питання на порядку денному.

Пошук шляхів покращення якості фахової передвищої та вищої освіти є вимогою сьогодення. Ефективними в цьому напрямку є орієнтація на досвід європейських країн, а також на розробки вітчизняних дослідників у цьому напрямку.

Наші подальші дослідження будуть присвячені практичній реалізації моніторингів якості освіти у ЗВО різних рівнів акредитації в умовах неперервності професійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрущенко, В. П. (2006). *Організоване суспільство: Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу*. Київ: Атлант ЮЕМСі.
- Галус, О. М. & Кришук, Б. С. (2017). Структурна модель організації наукової роботи у вищому педагогічному навчальному закладі. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*, 5, 40-54.
- Гарантии качества высшего образования: Глоссарий*. (2014). Экспертиза качества профессионального образования: материалы семинара, 20-22 июня 2014 г. Москва: МГУ им. М. П. Огарева.
- Гупан, Г., Пометун, О., & Сущенко, І. (2009). *Забезпечення якості освіти для демократичного громадянства в школах України* : метод. посіб. Київ: Логос.
- Дмитренко, Г. А. (2007). Система оцінювання якості освіти по цінному кінцевому продукту – стратегічний напрям її розвитку в Україні. *Культура народів Причорномор'я*, 1(115), 29-31.
- Ельникова, Г. В. (2016). *Технологія інструментарію кількісного вимірювання якості освіти в навчальному закладі*. Взято з <https://core.ac.uk/download/pdf/32307050.pdf>.
- Клімова, Г. П. (2016). Якість вищої освіти: європейський вимір. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, (1), 203-210.

- Королюк, О. М. & Вознюк, О. В. (2011). Головні аспекти проблеми моніторингу якості освіти. В О. А. Дубасенюк (Ред.), *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід* : монографія (с. 335-343). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Лукіна, Т. О. (2011). Управління якістю. В *Енциклопедія державного управління*: у 8 т. Т. 4: *Галузеве управління* (с. 620-622). Київ: Національна академія державного управління при Президентові України.
- Ніколаєвський, В. М. (2013). *Соціологічна освіта в Україні: критерії та освітні стратегії досягнення якості*. Взято з <http://sociology.kharkov.ua/docs/chten01/nick.doc>.
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. (2006). Київ: Ленвіт.
- Хлебнікова, Т. М. (2011). Кваліметричний підхід до вивчення якості вищої освіти. *Теорія та методика управління освітою*, (5). Взято з http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_5/26.pdf.
- Якименко, Ю. І. (2013). *Поглиблювати інтеграцію освіти, науки та інновацій*. Взято з <https://kpi.ua/education-12>.
- Bennett, C. D. (2001). Assessing Quality in Higher Education. *Liberal Education*, 87(2). Retrieved from <https://www.aacu.org/publications-research/periodicals/assessing-quality-higher-education>.
- Gaylor, C., Follner, M., Barkholz, S., Düz, F., Kohl, M., Fischer, M., Kretschmer, S., & Reglin, Th. (2015). *LEITFADEN. Qualität der betrieblichen Berufsausbildung*. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung.
- Gonzalez, J., Isaacs, A. K., Sticchi-Damiani, M., & Wagenaar, R. (2007). *Quality enhancement at program me level: The Tuning approach*. Tuning: Educational Structures in Europe. Retrieved from <https://www.unideusto.org/tuningeu/quality-enhancement.html>.

REFERENCES

- Andrushchenko, V. P. (2006). *Organized society: The problem of organization and social self-organization in the period of radical transformations in Ukraine at the turn of the century. Experience of socio-philosophical analysis*. Kyiv: Atlant YuEmSi. (in Ukrainian)
- Halus, O. M. & Kryshchuk, B. S. (2017). Structural model of organization of scientific work in a higher pedagogical educational institution. *Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii*, 5, 40-54. (in Ukrainian)
- Quality Assurance in Higher Education: Glossary*. (2014). Expertise of the quality of vocational education: materials of the seminar, June 20-22, 2014. Moscow: MGU im. M. P. Ogareva. (in Russian)
- Hupan, H., Pometun, O., & Sushchenko, I. (2009). *Ensuring the quality of education for democratic citizenship in schools of Ukraine : a guide*. Kyiv: Lohos. (in Ukrainian)
- Dmytrenko, H. A. (2007). The system of evaluating the quality of education on a valuable end product is a strategic direction of its development in Ukraine. *Kultura narodov Prychernomoria*, 1(115), 29-31. (in Ukrainian)
- Yelnykova, H. V. (2016) *Technology of tools for quantitative measurement of the quality of education in an educational institution*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/32307050.pdf>. (in Ukrainian)
- Klimova, H. P. (2016). Quality of higher education: the European dimension. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho". Seriia: Filosofiia*, (1), 203-210. (in Ukrainian)
- Koroliuk, O. M. & Vozniuk, O. V. (2011). The main aspects of the problem of monitoring the quality of education. In O. A. Dubaseniuk (Ed.), *Professional pedagogical education:*

- competence approach* : monograph (pp. 335-343). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. (in Ukrainian)
- Lukina, T. O. (2011). *Quality management*. In *Encyclopedia of public administration*. Vol. 4: *Sectoral management* (pp. 620-622). Kyiv: Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. (in Ukrainian)
- Nikolaievskiy, V. M. (2013). *Sociological education in Ukraine: criteria and educational strategies for achieving quality*. Retrieved from <http://sociology.kharkov.ua/docs/chten01/nick.doc>. (in Ukrainian)
- Standards and recommendations for quality assurance in the European Higher Education Area*. (2006). Kyiv: Lenvit. (in Ukrainian)
- Khliebnikova, T. M. (2011). Qualimetric approach to the study of the quality of higher education. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu*, (5). Retrieved from http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_5/26.pdf. (in Ukrainian)
- Yakymenko, Yu. I. (2013). *Deepen the integration of education, science and innovation*. Retrieved from <https://kpi.ua/education-12>. (in Ukrainian)
- Bennett, C. D. (2001). Assessing Quality in Higher Education. *Liberal Education*, 87(2). Retrieved from <https://www.aacu.org/publications-research/periodicals/assessing-quality-higher-education>. (in English)
- Gaylor, C., Follner, M., Barkholz, S., Düz, F., Kohl, M., Fischer, M., Kretschmer, S., & Reglin, Th. (2015). *GUIDELINE. Quality of in-company vocational training*. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung. (in German)
- Gonzalez, J., Isaacs, A. K., Sticchi-Damiani, M., & Wagenaar, R. (2007). *Quality enhancement at program me level: The Tuning approach*. Tuning: Educational Structures in Europe. Retrieved from <https://www.unideusto.org/tuningeu/quality-enhancement.html>. (in English)

Про автора:

Маланюк Наталія Михайлівна, циклова комісія загальноосвітніх дисциплін, Київський коледж транспортної інфраструктури, Київ, Україна. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4321-0900>. malanyuk.nat@gmail.com

About the author:

Nataliia M. Malanyuk, Cycle Commission of General Education Disciplines, Kyiv College of Transport Infrastructure, Kyiv, Ukraine. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4321-0900>. malanyuk.nat@gmail.com